

V. évfolyam, 1. szám, 2013

AGRÁRGAZDASÁGI FIGYELŐ

(Gazdasági folyamatok és statisztikai eredmények)

Agrárgazdasági Figyelő
V. évfolyam, 1. szám, 2013

2013. március 26.

Megjelenik negyedévente

Felelős szerkesztő

Bojtárné Lukácsik Mónika

lukacsik.monika@aki.gov.hu

Közreműködött

Piaci Információs Osztály (AKI)

Statisztikai Osztály (AKI)

Agrárpolitikai Kutatások Osztálya (AKI)

Pénzügypolitikai Osztály (AKI)

Élelmiszerlánc Elemzési Osztály (AKI)

Kiadó

Agrárgazdasági Kutató Intézet

Főigazgató: Dr. Kapronczai István

H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.

Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944

Telefon: (+36 1) 476-3060

Fax: (+36 1) 217-7037

www.aki.gov.hu

aki@aki.gov.hu

ISSN 2063 1707

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:

Mihók Zsolt

Telefon: (06 1) 476-3064

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

I. Az elmúlt negyedév legfrissebb információi.....	3
A génmódosított és GMO mentes szója piaci helyzete és megítélése az EU-ban.....	3
A Mezőgazdasági és Halászati Tanács ülés eredményei	3
Állatvágások a hazai vágóhidakon.....	4
Termelői és feldolgozói értékesítési árak.....	6
Kiskereskedelem.....	10
Külkereskedelem.....	10
A műtrágya értékesítés alakulása 2012. I-IV. negyedévben.....	11
II. Mi történt az agrárgazdaságban?.....	13
III. Szemelvények az AKI kiadványaiból.....	16
Az élelmiszer-kereskedelem termelékenységére és jövedelmezőségére.....	16
Fogyasztói és termelői piacok jelentősége és lehetőségei a hazai élelmiszerellátási láncban.....	16
A földrajzi árujelzőkkel ellátott élelmiszerek (pl. HÍR) és előállítóik helyzetének elemzése.....	16
Az orosz és ukrán kereskedelempolitikai feltételrendszer változásának hatása a magyar agrár-külkereskedelemre	17
A fontosabb mezőgazdasági ágazatok 2012. évi alapvető költség- és jövedelemadatainak előrejelzése.....	17
IV. Az agrárgazdaságot jellemző adatok.....	20
V. Gyakran feltett kérdések.....	30

I. Az elmúlt negyedév legfrissebb információi

Az Agrárgazdasági Figyelő első fejezetében azokat az információkat közöljük, amelyekkel az elmúlt három hónapban gazdagabbak lettünk. Az ágazatot jellemző, az elmúlt három évre vonatkozó statisztikai adatokat a IV. fejezetben adjuk közre.

A génmódosított és GMO mentes szója piaci helyzete és megítélése az EU-ban

A génmódosított (GM) növények gyors ütemben terjednek a Földön. A fontosabb agrárkereskedelmi országok széles körben alkalmaznak ilyen biotech fajtákat. Kivétel az EU, ahol az emberek többsége ellenzi a génmódosított szervezetek (GMO-k) élelmiszeripari alkalmazását. Azonban az uniós élelmiszerláncokban mégis jelentős mértékben találhatók GMO-k. Ennek egyik fő oka, hogy az EU nagy mennyiségű importra szoruló takarmány-alapanyagok vonatkozásában. Szója-dara tekintetében az EU önellátottsági szintje mindössze 2 százalék. A fennmaradó részt az EU dél- és észak-amerikai szója importtal kényszerül pótolni, amelynek 85-100 százaléka GMO-s termék.

Az EU-ban a GMO-mentes szója felára folyamatosan emelkedett az elmúlt években és 2012-ben 40 euró/tonna körül mozgott (+ 10-15 %). Ez az ár a hosszú távú szerződéseknél jellemző, az azonnali (spot/prompt) piacon a prémium akár a 100 eurót is elérheti. A jövőben várhatóan a GMO-mentes szója után fizetett felár tovább növekszik, miután a prémium termék kínálata folyamatosan csökken a világpiacra.

A GMO-mentes szója után fizetett emelkedő felár lehetőségeket kínál a magyar szójatermelők számára. A GMO-mentes magyar termék válthatja ki az EU-s takarmány-import egy részét. Ezért a magyar agrár-stratégiák formálásánál fontos figyelmet szentelni a szója-termesztés bővítési lehetőségeire, a GMO-mentes státusz megőrzésére és az ehhez kapcsolódó piaci lehetőségek kiaknázására.

Az előrejelzések szerint növekszik a környezeti, gazdasági és társadalmi nyomás a globális élelmiszerellátási rendszeren az elkövetkező évtizedekben. Az EU-ban várhatóan hosszú távon fennmarad a GMO-mentes termékek kedvező megítélése a GMO-kal szemben. Ezt a szempontot Magyarországnak fontos szem előtt tartani a mezőgazdasághoz kapcsolódó stratégiák kialakításánál

miután a hazai agrártermékek értékesítésénél fontos szerepet játszanak az EU-s exportpiacok.

A Mezőgazdasági és Halászati Tanács ülés eredményei

A március 18-19-i Mezőgazdasági és Halászati Tanács ülésen a tagállamoknak sikerült lefektetni a 2014-et követően alkalmazandó új Közös Agrárpolitika alapvető kereteit. A 28 agrárminiszter kompromisszumok árán ugyan, de egy olyan megállapodásra jutott, mely tárgyalási alapként szolgál a Tanács képviselőiben eljáró, a soros elnökséget ellátó Írországnak, hogy a Bizottsággal és a Parlamenttel megkezdhesse a tárgyalásokat.

A közvetlen támogatási rendszer szabályainak tárgyalása folyamán cél volt az érzékeny ágazatok támogatásának jelenlegi szinten való megőrzése a jövőben is. A szarvasmarha, tej, juh, cukorrépa, zöldség-gyümölcs és rizs ágazatok várhatóan a jelenlegi támogatási szintjükhöz hasonló mértékű támogatásban részesülhetnek 2014 után is.

Az elfogadott rendelkezés szerint a tagállam választhatna, hogy (1) 2015-tel áttér az új alaptámogatási rendszerre, hogy (2) átmenetileg továbbviszi az egyszerűsített kifizetési rendszert (SAPS), de legkésőbb 2018-tól tér át az új rendszerre, vagy (3) 2020-ig, azaz a teljes következő költségvetés ideje alatt a SAPS-ot alkalmazza. Mindhárom esetre más szabályozás és más áttérési feltételek érvényesülnek. Amennyiben a tagállam a SAPS továbbvitele mellett dönt (2 és 3), a területalapú támogatás csak az alaptámogatási jogosultsági rendszert (BPS) helyettesítené, ezen felül továbbra is a rendeletben leírtak szerint kellene alkalmazni a zöldítést, a fiatal gazdák támogatását, a termeléshez kötött támogatást, a kiscsászák támogatási rendszert és a kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatását.

Mindhárom esetben lehetőség lesz a nemzeti támogatási boríték 12 százalékáig termeléshez kötött támogatásokat nyújtani, ami a jelenlegi 3,5 százalékos keretnél jóval nagyobb mozgásteret biztosít. A termeléshez kö-

tött támogatásban részesíthető ágazatok köre azonban nem változott a jelenlegi javaslatban. Így a sertés, baromfi és dohány ágazat továbbra sem támogatható ebben a formában.

Mind a SAPS-ban, mind az új rendszerben alkalmazható lesz a fiatal gazdákra és a kisgazdaságokra vonatkozó különleges támogatás is. A fiatal gazda támogatás értelmében a 40 év alatti kezdő gazdálkodók közvetlen európai uniós forrásokból is támogatáshoz juthatnak tekintet nélkül a terület nagyságra. A tagállam által elkülöníthető nemzeti tartalékból pedig valamennyi újonnan gazdálkodásba kezdőnek nyújtható majd közvetlen uniós támogatás. A fiatal gazdák esetében a területi korlátozás megszüntetésével lehetővé válna, hogy egy életképes gazdaság számára kielégítő mértékben, akár 100 hektárra is adhassunk támogatást. A kisgazdák számára egy jelentősen leegyszerűsített kifizetési rendszer alkalmazható majd.

További könnyítés, hogy a kisgazdaságok mentesülnek a zöldítés kötelezettsége alól és a kölcsönös megfeleltetés kapcsán is kedvezményeket kapnak. A kisgazda támogatási rendszer bevezetését önkéntessé tenné a javaslat a tagállam számára.

A zöldítés kötelezően alkalmazandó lesz mind a SAPS, mind az új kifizetési rendszer keretében. Azonban a kezdetben jelentős gazdálkodói terheket ígérő kötelező követelményrendszeren sikerült oly módon enyhíteni, hogy miközben az intézkedések környezeti haszna maradéktalanul megmarad, a gazdák számára mégsem eredményez termeléskorlátozást, termelés alóli területkivonást és költségkiesést. Így az eredeti bizottsági javaslatához képest a terménydiverzifikációra és az ökológiai célterületre vonatkozó előírásoknak nem lesz termeléskorlátozó és költségnövelő hatása, azok a gyakorlati alkalmazást tekintve sokkal életszerűbbek lettek. A Bizottság és az Európai Parlament álláspontjához képest, sikerül elérni, hogy mentesülnek a zöldítési követelmények alól például azok a területek, ahol valamilyen tanúsított agrár-környezetgazdálkodási programban vesz részt a gazdálkodó. Fontos törekvés teljesült azzal, hogy összhangban az Európai Parlament álláspontjával, a tárgyévben belül kötelezően vetendő növénykultúrák száma háromról kettőre csökkent a 30 hektár alatti szántóterülettel rendelkezőknél. Emellett az állandó gyepterületek arányát nem gazdaságonként, hanem országos szinten kell megőrizni, s az ún. ökológiai célterületekre vonatkozó szabályok is jobban tükrözik a tagállami sajátosságokat.

A többéves pénzügyi keretről szóló megállapodás (MFF) során rögzítettek kimondják, hogy a támogatási felsőhatárt (capping) a tagállamok önkéntes alapon

alkalmazhatják. Ennek megfelelően módosult a rendelet is. A sávokat a tagállam határozhatja meg, és feltételként csupán annyit ír elő, hogy a legalacsonyabb értékhatár, amelytől az elvonást alkalmazni lehet, 150 ezer euró lehet. A tagállam ennek szem előtt tartásával maga alakíthatja ki a sávokat, amelyeken belül progresszíven növekvő, eltérő, rögzített százalékos értékű elvonásnak kell érvényesülnie.

Szintén az MFF megállapodás értelmében maximum 15 százalékos forrás-átcsoportosítási lehetősége van Magyarországnak a KAP két pillére között, mindkét irányban. Az átcsoportosítás mértéke évente változhat, de azt 7 évre előre be kell jelentenie a tagállamnak. A hét év alatt egyszeri felülvizsgálatra van lehetőség.

Tekintve, hogy Magyarország számára nem előnyös a cukorkvóta rendszer 2015-ös megszüntetése, ezért támogatottuk a kvótarendszer fenntartását, ezzel is biztosítva a megfelelő átmenetet az ágazat versenyképességének eléréséig. A tárgyalások eredményeképpen a cukorkvóta rendszer 2017-ben kerül megszüntetésre.

A szőlőtelepítési jogok rendszerét is sikerült fenntartanunk, ami megvédi a hazai termelőket az olcsó importborok nagy mennyiségű előállításától, kismértékű bővülésre csak 2019 után lesz lehetőség.

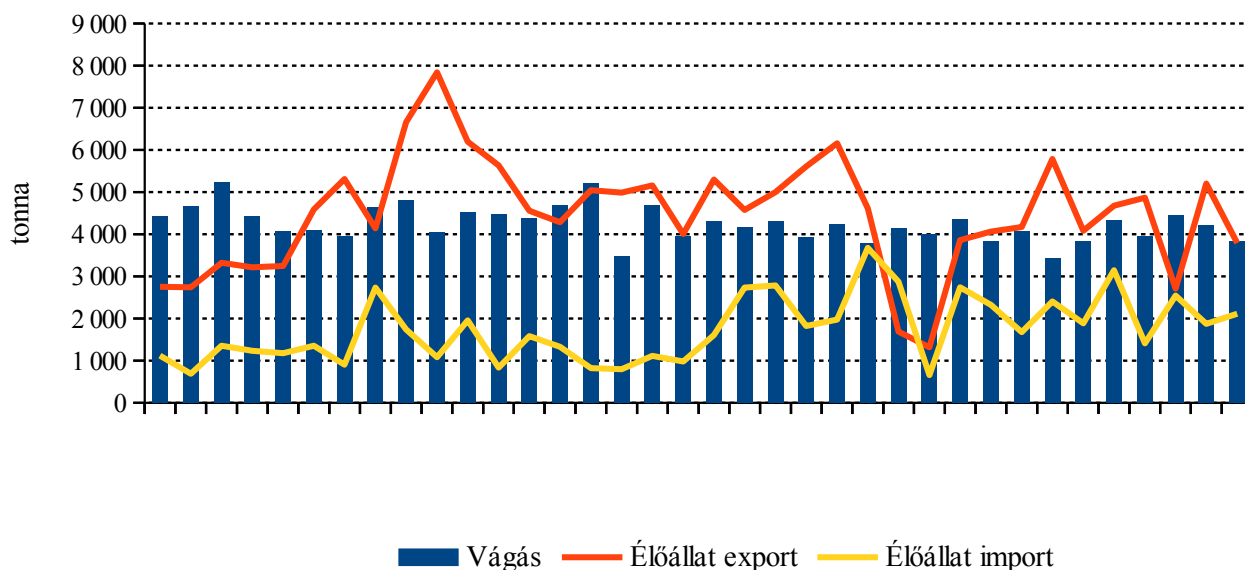
Szükséges azonban kihangsúlyozni, hogy a tervezett menetrend szerint a végső döntés júniusban születhet meg, amennyiben az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak sikerül megállapodnia. Ennek tükrében a reform egyes elemei változhatnak, mindazonáltal a tárgyalások jelenlegi állása kedvező.

Állatvágások a hazai vágóhidakon

A vágóhidakon 2012-ben 94 ezer darab szarvasmarhát vágtak le, ami 5,6 százalékos csökkenés a 2011 évhez képest. Élősúlyban számítva 48 ezer tonnát tett ki a vágás, 5,3 százalékkal elmaradva a megelőző évtől. A külkereskedelem 2012. évi adatai az élőmarha export erőteljes 30 százalékos csökkenését, illetve az import ennél jóval kisebb mértékű 2,7 százalékos csökkenését mutatják, így a külkereskedelmi mérleg 18 ezer tonnával romlott. Az élő szarvasmarha behozatala főként Franciaországból, Hollandiából és Németországból történik, kivitelének iránya Törökország, Oroszország és Görögország.

A szarvasmarha összlétszám a 2012. decemberi adatok szerint 753 ezer darab, ami 59 ezer darabos növekedést jelent egy év alatt, a 336 ezer egyedestehénelmszám 9 ezer darabbal nőtt. Az állomány csaknem 2/3-a gazdasági szervezeteknél, 1/3-a egyéni gazdaságokban található.

1. ábra: Vágóhidak szarvasmarha vágása élősúlyban

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

Vágósertésből 2012-ben 3 millió 836 ezer darabot vágtak, 10,6 százalékkal kevesebbet, mint egy évvel korábban. Az élősúly 10 százalékkal csökkent, a vágósúly 11 százalékkal volt alacsonyabb.

A sertéslétszám 2012. decemberben 2 millió 956 ezer darab volt, ami 69 ezer darabbal kevesebb, mint egy évvel korábban. A sertésállomány 73 százalékát gazdasági szervezetek tenyésztik, a további 27 százalékát pedig egyéni gazdaságok.

1. táblázat: Élőállat vágások alakulása

Megnevezés	2012			2012/2011		
	darab	élősúly tonna	vágósúly tonna	darab	élősúly	vágósúly
Változás százalékban						
Szarvasmarha összesen	94 480	48 423	24 712	94	95	95
Sertés összesen	3 836 044	427 152	345 931	89	90	89
-ebből: anyakoca	77 257	16 336	13 355	82	85	84
Juh összesen	12 628	466	231	140	136	143
Ló összesen	328	162	93	85	97	95
Vágóbaromfi összesen	168 108 289	525 240	412 156	108	107	107
-ebből: csirke	130 200 117	300 983	237 073	109	110	110
tyúk és kakas	1 603 169	3 899	3 017	66	76	76
liba	6 175 270	36 962	28 517	121	120	120
kacsa	22 496 696	76 369	59 540	105	104	104
pulyka	7 633 047	107 026	84 054	97	101	102
Nyúl összesen	4 250 010	10 838	6 079	111	111	116

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

A bejelentett juhvágások mennyisége a 2011. évhez képest 40,2 százalékos növekedést mutat. A vágáskori átlagsúly 37 kilogramm, ami 3 százalékos csökkenést jelent. A levágott bárányok száma 61 százalékkal haladja meg az előző évit, miközben az átlagsúlyuk 28 kg-ról 29 kg-ra nőtt. A juhállomány létszáma 1 millió 147 ezer darab, egy év alatt 66 ezer egyeddel lett több. Jellemzően inkább egyéni gazdaságokban tartják, mint gazdasági szervezetben.

A baromfivágás 2012-ben 168 millió 108 ezer darab volt, ami egy év alatt 12 millió darabbal, 7,5 százalékkal emelkedett.

Termelői és feldolgozó értékesítési árak

A búza és a kukorica határidős jegyzése a 2012. decemberi áresést követően átmenetileg erőre kapott 2013 januárjában, majd februárban újra gyengültek a terményárak. A chicagói árutőzsdén (CME/CBOT) a búza fronthavi jegyzése január közepétől folyamatosan csökkentve 260 USD/tonna szintet ért el február végére (-11 százalék).

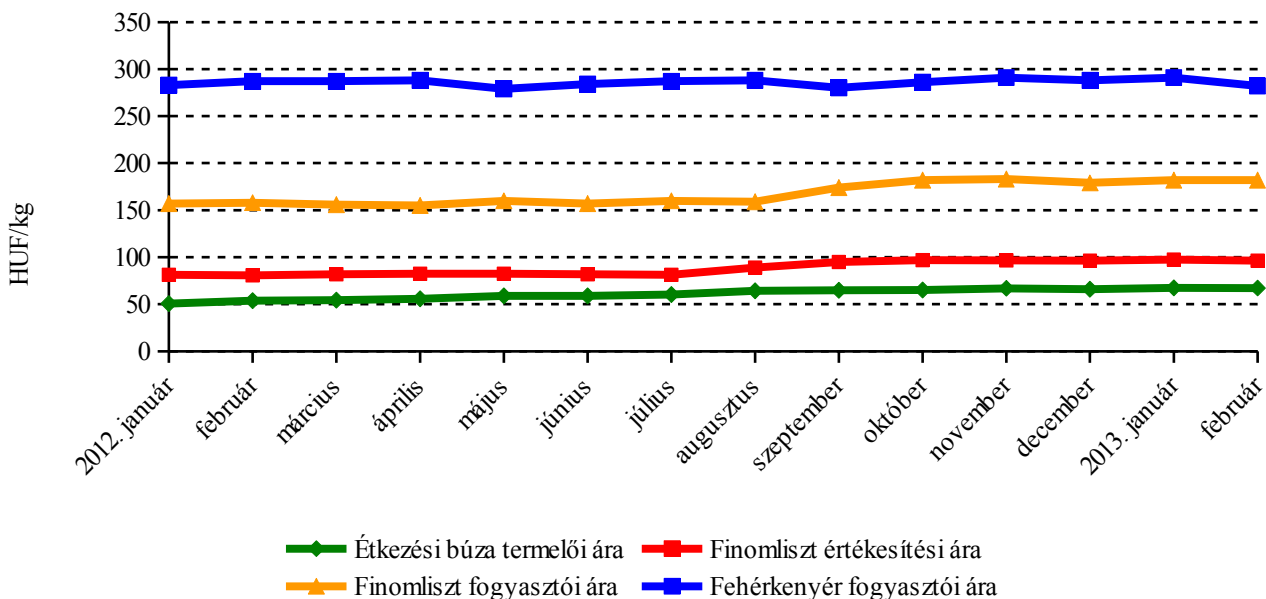
Az ár alakulását elsősorban az Amerikai Egyesült Államok őszi vetése szempontjából kedvezőre forduló időjárás és a 2013. évi globális búzatermés biztató kilá-

tásai határozták meg. A kukorica legközelebbi lejáratra szóló határidős ára a január végi csúcspontját (292 USD/tonna) követően csökkent február végéig az USA rendkívül gyengén teljesítő kukoricaexportja miatti aggodalmak, a bőséges dél-amerikai termés és a befektetők profitrealizálása miatt. Február végén, március elején a búza és a kukorica tőzsdei jegyzése eltérő irányt vett. Míg a búza árának csökkenése folytatódott, addig a kukorica fronthavi jegyzése a szűkös globális források következtében emelkedni kezdett és egyre nagyobb (február utolsó napján 9 százalékos) árelőnyre tett szert a búzával szemben.

Magyarországon, a vidékfejlesztési tárca szerint az 1,1 millió hektáron elvetett őszi búza 67 százaléka volt jó fejlettségi állapotban február végén. Már a december eleji állapotfelmérésnél is biztató volt a helyzet, és a téli hónapok időjárása sem rontott a vetések minőségén.

Az AKI PÁIR adatai szerint az étkezési búza és a takarmánykukorica termelői ára – a nemzetközi trendet követve – 2, illetve 3 százalékkal emelkedett 2013 januárjában a 2012. decemberi átlagárhoz képest. A búza termelői ára februárban is tartotta a 67 ezer forint körüli szintet, ellenben a kukoricáé 2 százalékkal 62,5 ezer forintra mérséklődött. Január-február időszakban átlagosan 28 százalékkal kellett többet fizetni az étkezési búzáért és 30 százalékkal a takarmánykukoricáért, mint az előző év azonos időszakában.

2. ábra: A búza termékpálya fázisárai

Forrás: AKI PÁIR

Az alapanyagok árának 2012 júliusától kezdődő nagymértékű növekedése miatt a feldolgozott termékek értékesítési és fogyasztói ára is emelkedett. A finomliszt feldolgozói értékesítési ára 2013 első két hónapjában 97 forint/kg körül alakult, 19,5 százalékkal magasabban, mint egy évvel korábban. A KSH adatai alapján a finomliszt fogyasztói ára átlagosan 182 forint/kg volt január-februárban, ezzel szemben tavaly ugyanebben az időszakban kilogrammonként 158 forintért értékesítettek a terméket.

A fehér kenyér fogyasztói árában érvényesült a legkevésbé az alapanyagok drágulása, hiszen a 287 forint/kg körüli ár alig 1 százalékkal haladta meg az egy évvel ezelőtti.

Az EU-ban a vágósertés termelői ára 2013 első két hónapjában jelentősen meghaladta a tavalyi év azonos időszakának szintjét. A magyarországi sertésárak az előző évekhez hasonlóan, az idén is követték a közösségi árak tendenciáját, azonban a februári áremelkedés kisebb mértékű volt, mint az Unió átlagában megfigyelhető. A belföldi termelésből származó sertés termelői ára 479 forint/kg hasított súly volt 2013 első két hónapjában, ami csaknem 6 százalékos emelkedést jelent 2012 hasonló időszakához viszonyítva. A hízósertés kínálatának szűkülése (2012. december elsején 2,956 millió sertést tartottak Magyarországon) miatt a vágóhidak az Unió más tagállamaiból vásárolták a vágáshoz szükséges alapanyag egy részét. Az importból származó sertések vágóhídi belépési ára 2013. január-február között csaknem 4 százalékkal volt alacsonyabb, mint a Magyarországon hizlaltaké. A frankfurti árutőzsde jegyzési árai alapján a következő hónapokban a sertésárak emelkedésére lehet számítani.

A KSH adatai szerint Magyarországon a tej- és ketős hasznosítású tehénállomány 1 százalékkal bővült 2012. december elsején az előző évihez viszonyítva, aminek következtében a nyerstej felvásárlása 2013 első két hónapjában 0,5 százalékkal emelkedett (AKI PÁIR). A nyerstej termelői árának 2012. augusztus óta tartó növekedése 2013 februárjában megállt, amit a szezoná-

lis hatások mellett a folyadéktej és a trappista sajt értékesítési árának előző hónapokban megfigyelhető stagnálása okozott. A nyerstej termelői ára január-február átlagában 92,22 forintot ért el kilogrammonként, de 2 forinttal még így is elmaradt a 2008. januári rekordszinttől. A nyerstej kiviteli ára sem emelkedett tovább, mivel a hazai nyerstej exportját tekintve meghatározó olaszországi piacon csökkent a nyerstej azonnali (spot) ára. A nyerstej kiviteli ára februárban 104,33 forint/kg volt, 0,78 forint/kg-mal maradt el a 2011. novemberi csúcstól. A nyerstej termelői ára kisebb mértékben emelkedett, mint a kiviteli ára, ezért a két ár közötti különbség az elmúlt év februári 4 forint/kg-ról 2013 februárjára 12 forint/kg-ra nőtt.

A Budapesti Nagybani Piacon a belföldi zöldségfélék termelői ára a 2012. évi gyenge termésnek köszönhetően általában magasabb volt 2013 első két hónapjában, mint egy évvel korábban. A fejes káposzta termelői ára 103 százalékkal, a barna héjú vöröshagymáé 45 százalékkal emelkedett 2013. 1-11. hetében a tavalyihoz viszonyítva. A petrezselyemgyökér termelői ára nem változott, míg a sárgarépaé 5 százalékkal csökkent. A belföldi burgonya termelői ára – a kisebb kínálat hatására – 75 százalékkal emelkedett 2013 első két hónapjában az előző év ugyanezen időszakához képest. Szakértők szerint a jó minőségű magyarországi burgonyakészlet 2013-ban korán kimerülhet.

Magyarországon 455 ezer tonna alma termelt 2012-ben, ez 55 százalékkal több mint az előző évben tárolókba került mennyiség. A kínálat bővülése miatt a Budapesti Nagybani Piacon a Jonathán fajta termelői ára 8 százalékkal, az Idaredé 13 százalékkal, a Goldené 15 százalékkal csökkent a vizsgált időszakban. A körte termése (26 ezer tonna) 20 százalékkal elmaradt az elmúlt három év átlagától, ezért a termelői ára emelkedett: a jelenleg kapható Alexander fajtáé 33 százalékkal. A kedvezőtlen időjárás miatt csökkent a dió termése 2012-ben, ami 15 százalékkal magasabb árat (1962 forint/kg) eredményezett 2013. 1-11. hetében az előző év azonos időszakához mérten.

2. táblázat: A fontosabb mezőgazdasági termékek termelői ára

Megnevezés	Mérték- egység	Ár		Változás (százalék)
		2012. január-február	2013. január-február	
Étkezési búza	HUF/tonna	52 663	67 279	127,8
Takarmánykukorica	HUF/tonna	48 369	63 024	130,3
Napraforgó-mag (ipari)	HUF/tonna	114 333	137 231	120,0
Repcemag	HUF/tonna	134 284	143 308	106,7
Vágósértés (valamennyi ka- tegória)	HUF/kg hasított meleg súly	453,2	479,2	105,7
Vágócsirke	HUF/kg élőszűly	252,7	296,6	117,4
Nyers tehéntej	HUF/kg	92,6	92,2	99,6

Forrás: AKI PÁIR

3. táblázat: Néhány termék feldolgozói értékesítési ára

Megnevezés	Mérték- egység	Ár		Változás (százalék)
		2012. január-február	2013. január-február	
Finomliszt	HUF/kg	81,0	96,9	119,5
Napraforgóolaj, palackozott	HUF/liter	299,1	316,6	105,9
Sertés comb, csont nélkül	HUF/kg	839,1	923,8	110,1
Friss csirke egészben	HUF/kg	444,2	488,8	110,0
Étkezési tojás	HUF/darab	22,3	23,8	106,9
2,8% zsírtartalmú 1 l-es polytej	HUF/liter	135,2	136,2	100,7
2,8% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tej	HUF/liter	144,1	144,3	100,1
Trappista sajt	HUF/kg	1 092,8	1 109,0	101,5

Forrás: AKI PÁIR

4. táblázat: Néhány belföldi termesztésű zöldség- és gyümölcsfaj termelői ára a Budapesti Nagyban Piacon

Megnevezés	2012. 1-11. hét	2013. 1-11. hét	Változás (százalék)
Alma (Idared)	165	144	87,0
Alma (Jonathan)	150	138	91,8
Alma (Golden)	183	155	84,7
Körte (Alexander)	287	381	132,7
Dióbél	1710	1962	114,8
Sárgarépa	100	95	95,0
Petrezselyemgyökér	313	314	100,3
Fejes káposzta (fehér)	38	77	202,6
Vöröshagyma (barna héjú)	60	87	145,0
Burgonya	72	126	175,0

Forrás: AKI PÁIR

5. táblázat: Néhány haltermék bruttó fogyasztói ára 2013. 12. héten

Megnevezés	Fogyasztói piacok							Kereskedelmi láncok (árfelmérés időpontja: március 19.)		
	Bp. Fővám téri csarnok	Bp. Lehel téri csarnok	Kecskemét	Pécs	Székesfehérvár	Győr	Debrecen	Auchan-Budaörs	Tesco-Budaörs	Metro-Budaörs
Élő ponty	1 051	1 050	950	1 090	1 080	1 010	1 099	1 090	1 090	938 ^{b)}
pontyszelet	1 600	1 680	1 800	1 745	1 750	1 740	2 000	1 749	1 549	1 523 ^{b)}
Friss bőrös afrikai harcsa filé	2 600 ^{a)}	-	2 300	-	-	2 160	2 099	2 029	1 999	2 196 ^{a)}
busa törzs	-	960	600	1 090	-	940	1 100	729 ^{b)}	899	926
busa szelet	800	920	1 000	1 090	1 250	991	1 200	820 ^{b)}	899	1 027
lazac filé	4 200	4 200	3 300	4 190	-	3 301	3 999	3 790	3 499	3 555 ^{b)}

^{a)} Nyúzott. ^{b)} Akciós ár.

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

6. táblázat: **Mezőgazdasági ráfordítások árindexei és az agrárrolló**

Megnevezés	az előző év azonos időszaka = 100 százalék		
	2010	2011	2012
	január-december		
Vetőmag	102,1	112,9	105,9
Energia	115,0	112,9	106,5
Műtrágya	89,1	123,6	110,9
Növényvédő szerek	101,7	99,4	108,3
Állatgyógyászat	104,5	102,2	104,7
Takarmány	107,1	127,6	109,2
Mezőgazdasági termékek termelői árindexe	116,8	119,3	115,4
Mezőgazdasági ráfordítások árindexe	104,4	112,9	106,8
Agrárrolló (termelői árindex/ráfordítások árindexe)	111,9	105,7	108,1

Forrás: KSH

A KSH közlése szerint 2012-ben a mezőgazdasági termelés ráfordítási árai az előző évhez viszonyítva 6,8 százalékkal nőttek, ami a folyó termelőfelhasználás árszínvonalának 7,3 és a mezőgazdasági beruházások árszínvonalának 2,4 százalékos növekedéséből tevődött össze.

A folyó termelőfelhasználáson belül a jelentős súlylyal rendelkező takarmányok ára – a 2011. évi 27,6 százalékos emelkedést követően – 2012-ben további 9,2 százalékkal nőtt. A vetőmagok 5,9 százalékos áremelkedésére főként az őszi kalászos vetőmagok áremelkedése volt hatással, míg a tavaszi vetésűeknél inkább stagnálás volt megfigyelhető. A mezőgazdasági felhasználású energia ára átlagosan 6,5 százalékkal nőtt az előző év azonos időszakához képest, ezen belül az üzemanyagok ára 8,5, míg a fűtőanyagoké 4,1 százalékkal emelkedett.

A növényvédő szerek és az állatgyógyászati készítmények árai is nagyobb mértékben nőttek, az előbbinél 8,3, az utóbbinál 4,7 százalékkal voltak magasabbak az árak 2012-ben, mint a megelőző években.

A mezőgazdasági termelőiár-index és ráfordításiár-index hányadosa az agrárrolló. E mutató értéke 2012-ben 108,1 százalék volt, azaz 2011-hez viszonyítva a mezőgazdasági termelői árak nagyobb mértékben emelkedtek, mint a ráfordítási árak.

Kiskereskedelem

A KSH „Gyorstájékoztatója” szerint decemberben a kiskereskedelmi értékesítés volumene 2,1 százalékkal, 2012-ben 1,9 százalékkal maradt el az előző évtől.

Az országos kiskereskedelmi üzlethálózatban, valamint a csomagküldő és internetes kiskereskedelemben 2012. decemberben 835 milliárd forint, 2012-ben 8257 milliárd forint értékű forgalom keletkezett.

Az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelemben a forgalom volumene decemberben 2,7, 2012-ben 0,7 százalékkal mérséklődött az előző évhez képest. A nem élelmiszer-kiskereskedelem forgalmának volumene decemberben 2,3, 2012-ben 3 százalékkal maradt el az előző évitől.

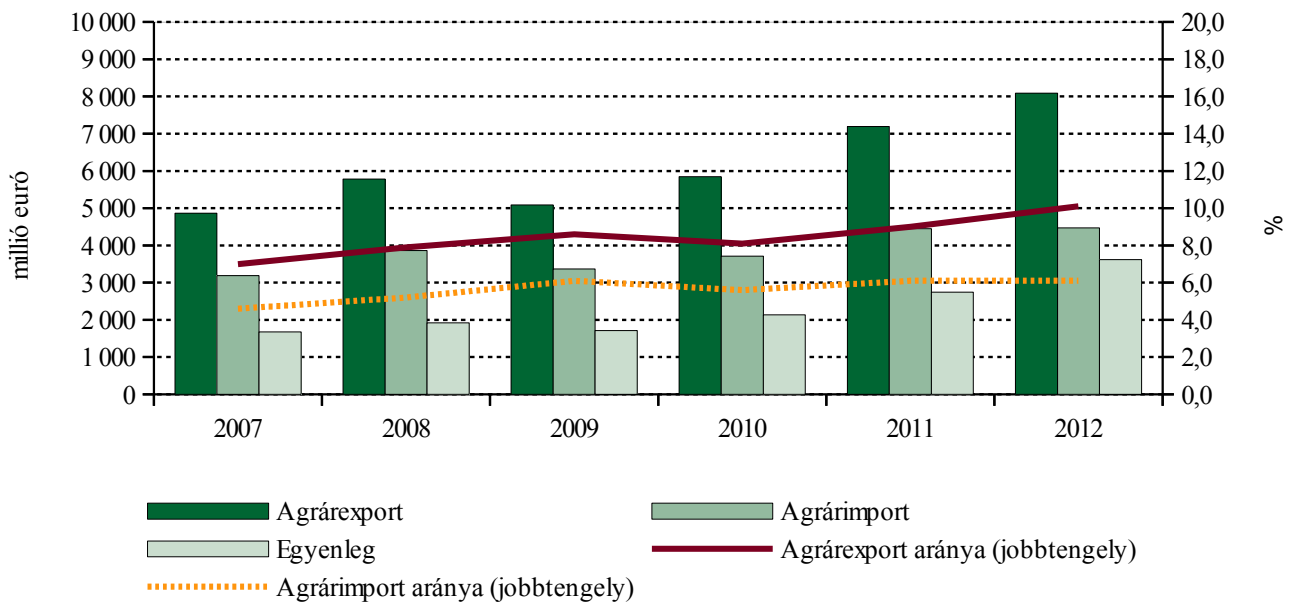
Külkereskedelem

Az előzetes adatok alapján 2012-ben a mezőgazdasági- és élelmiszer-ipari termékek külkereskedelmi forgalmának értéke és egyenlege jelentősen meghaladta a korábban rekordnak tartott 2011. évi értéket.

A mezőgazdasági- és élelmiszer-ipari termékek kivitele 8082 millió eurót, behozatala 4472 millió eurót tett ki 2012-ben. Az agrár-külkereskedelmi forgalom 3,6 milliárd eurós aktívumot eredményezett, amely 31 százalékkal, 863 millió euróval több, mint 2011-ben. A kivitel értéke 12,4 százalékkal nőtt, míg a behozatal értéke épp csak meghaladta az egy évvel korábbi szintet.

A mezőgazdasági- és élelmiszer-ipari termékek részesedése a teljes nemzetgazdasági exportból 2010-ben 8,2, 2011-ben 9,0, 2012-ben 10,0 százalék volt, az importból pedig 2010-ben 5,6, 2011-ben 6,1, 2012-ben 6,0 százalék. Az agrár-export aránya 2011-ben és 2012-ben igen magas volt, részesedése utoljára 1998-ban haladta meg a 10 százalékot, azóta 6-8 százalék között ingadozott.

3. ábra: Az agrár külkereskedelem alakulása 2007-2012

Forrás: KSH adatok alapján az AKI Statisztikai Osztályán készült összeállítás

Az agrár-külkereskedelmi forgalmunk döntő részét 2012-ben is az Európai Unió tagállamaival bonyolítottuk. Az EU az exportértékből 84 százalékkal, az importértékből 91 százalékkal részesedett. Az EU országaiba irányuló kivitel értéke a teljes agrárexportnál kicsit erősebben (+13,3 százalékkal) bővült, az import valamelyest elmaradt (-0,5 százalék) a 2011. évi értéktől. Az egyenleg 2722 millió eurós értéke 818 millió euróval magasabb, mint egy évvel korábban. Az EU régi tagországaiba irányuló agrártermékek kivitele 20,5 százalékkal emelkedett, behozatala 3 százalékkal csökkent, az új tagországokba irányuló agrárexportunk 5, importunk 4 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbit.

Az EU-n kívüli, harmadik országokba irányuló exportunk értéke 8 százalékkal, az innen érkező mezőgazdasági és élelmiszeripari áruk értéke 13 százalékkal nőtt, az egyenleg 889 millió eurós értéke 13 százalékkal volt több, mint 2011-ben.

Összesen 160 országgal volt agrár-külkereskedelmi kapcsolatunk 2012-ben, de a forgalom értéke csak 84 ország esetében érte el az 1 millió eurót. Legfontosabb kereskedelmi partnereink köre nem változott 2011-hez képest. Németország, Szlovákia, Románia, Ausztria, Hollandia, Olaszország, Lengyelország, Csehország és Franciaország részesedése a magyar agrár-külkereskedelmi forgalomból megközelítette a 75 százalékot.

Az 5 legnagyobb értékű árucsoport – a gabonafélék, a húsfélék, az olajos magvak, az állati takarmányok és a zöldség-gyümölcs készítmények – részesedése a teljes

agrár-exportból 55 százalék volt 2012-ben. Az importunk kevésbé koncentrált. Az 5 legnagyobb árucsoport – a húsfélék, az állati takarmányok, a különböző ehető készítmények, a tejtermékek tojás méz, valamint a cukor, cukorkaárúk – aránya a teljes agrárimportból 42,5 százalék volt 2012-ben.

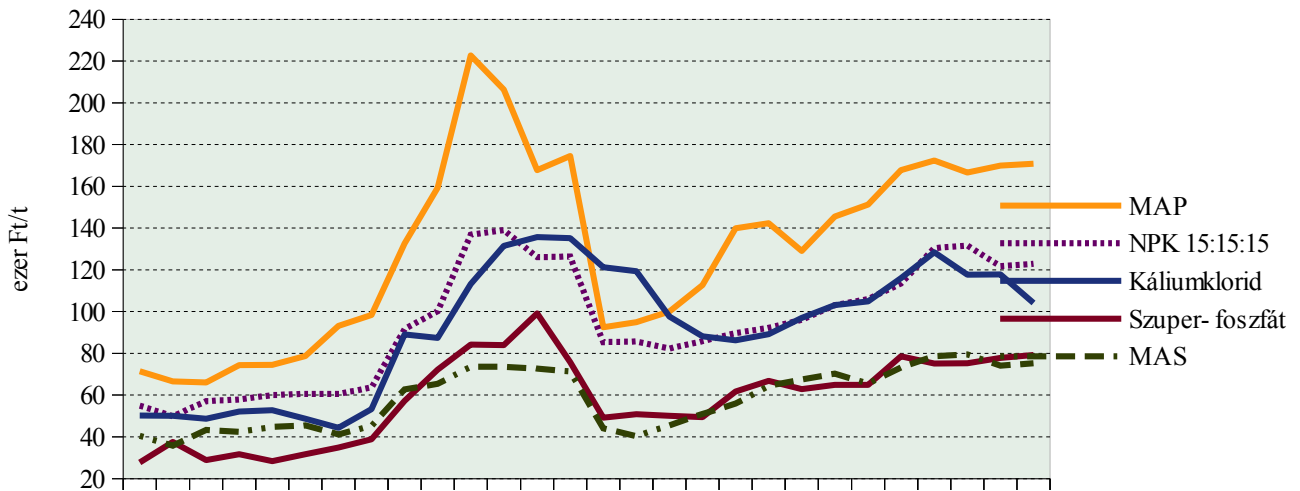
A műtrágya értékesítés alakulása 2012. I-IV. negyedévben

A közvetlenül mezőgazdasági termelők részére értékesített műtrágya értéke 2012-ben 123 milliárd forint volt, 16 százalékkal több, mint 2011-ben. A vizsgált időszakban az értékesített mennyiség 4,5 százalékkal, az árak 11 százalékkal emelkedtek 2011-hez képest.

A mezőgazdasági termelők 2012-ben természetes súlyban számolva 1268 ezer tonna műtrágyát vásároltak, melynek nitrogén-foszfor-kálium (NPK) hatóanyag tartalma 438 ezer tonna, 6,2 százalékkal több, mint egy évvel korábban. A nitrogén hatóanyag 3,7 százalékkal, a foszfor 16, a kálium 10 százalékkal emelkedett. Az NPK hatóanyag megoszlása 71:13:15 volt, hasonló a 2011. évi 73:12:15 arányhoz.

A termeléshez közvetlenül használt termékek körében, 2011-hez viszonyítva a műtrágya ára emelkedett legnagyobb mértékben, 10,9 százalékkal. Az egyszerű műtrágyák ára kevésbé, (8,5 százalékkal) az összetett műtrágya ára erősebben (15,5 százalékkal) nőtt.

4. ábra: Néhány fontosabb műtrágya árának alakulása 2006-tól

Forrás: KSH adatok alapján az AKI Statisztikai Osztályán készült összeállítás

Az ábrán néhány fontos műtrágya árának alakulását mutatjuk be. Mint látható 2012-ben az árak az előző év-hez képest voltak magasabbak, több műtrágyaféle esetben az első negyedévi árak voltak a legmagasabbak, vagy év során már alig emelkedtek az első negyedévi-hez képest. Pl. a kálium klorid ára 9, az NPK 15:15:15 ára 6 százalékkal volt alacsonyabb az év végén mint az év elején. A szuperfoszfát ára 5 százalékkal emelkedett az év során az elő negyedévihez mérten.

Az utóbbi években az import műtrágya mennyisége 1 millió tonna körül volt, melynek több mint fele az egyszerű nitrogén műtrágya. Az egyszerű foszfor műtrágyák részesedése alig néhány százalék, a káliumé 10 százalék körüli szokott lenni. Az összetett műtrágyák mennyisége és aránya is folyamatosan emelkedett 2009 óta.

A külkereskedelmi adatok alapján 2012-ben összesen 1121 ezer tonna az import műtrágya érkezett az országba, amelyből 618 ezer tonna volt az egyszerű nitrogén, 28 ezer tonna a foszfor, 117 ezer tonna a kálium és

359 ezer tonna az összetett műtrágya. A teljes importált mennyiség 8 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbi.

Az importár mindegyik összetétel esetében lényegesen magasabb 2012-ben, mint egy évvel korábban. Az egyszerű nitrogén műtrágya importára 4, az egyszerű foszfor műtrágya ára átlagosan 14, az egyszerű kálium műtrágya átlagára 11 százalékkal, az összetett (NPK) átlagára 14 százalékkal emelkedett 2011-hez mérten.

A műtrágyaexport 2012-ben összesen 491 ezer tonna volt, amelyből 445 ezer tonnát (90,6%) tett ki az egyszerű nitrogén, 3-8 ezer tonnát az egyszerű foszfor, illetve kálium (0,7-1,7%) és 31 ezer tonnát (7,1%) az összetett műtrágya. Az exportra szállított nitrogén műtrágya átlagára az importénál sokkal erősebben nőtt, 11 százalékkal volt magasabb 2012-ben, mint 2011-ben. Az egyszerű kálium 13, az összetett műtrágya exportára 10 százalékkal emelkedett, míg a foszfor műtrágya 10 százalékkal csökkent.

II. Mi történt az agrárgazdaságban?

A második fejezetben az elmúlt három hónap főbb agrárgazdasági híreit közöljük egy-egy bekezdés erejéig.

Megkezdődnek a tavaszi vetési munkálatok

Az elmúlt hónapok kedvező időjárásának köszönhetően jó állapotban vannak az őszi vetésű növényállományok Magyarországon. A tavaszi vetési munkálatok hamarosan mindenhol beindulnak, azonban a talaj nagy nedvességtartalma miatt egyes területeken nehézkes lehet a talajelőkészítés. Ahol már rá lehetett menni a táblára, ott megkezdődtek a borsó és a tavaszi árpavetések. A prognózisok alapján az időjárás várhatóan optimális lesz az őszi vetésű növények fejlődéséhez, valamint a tavaszi vetésű növények keléséhez. Az őszi káposzta-repce és az őszi gabonafélék a lehullott csapadéknak köszönhetően szépen kikeltek és megerősödtek. A viszonylag enyhe tél miatt az idén számítani kell a rovarkártévek erőteljes jelenlétére. Valószínű, hogy a gombabetegségek is több gondot okoznak majd, sőt az átnedvesedett földeken a gyomok is intenzív fejlődésnek indulhatnak. A repceállományok jelenleg nagyon fogékonnyak a gombabetegségekre is.

Csak jogszerű földhasználó nyújthat be kérelmet támogatásra

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalhoz a 2013. évi Egységes Kérelem keretében benyújtandó egységes területalapú támogatás (SAPS), agrár-környezetgazdálkodási támogatás (EMVA-AKG), kedvezőtlen adottságú területek támogatása (KAT), illetve Natura 2000 gyepterületek támogatása jogcímeikkel kapcsolatban elengedhetetlen a kérelmezett területek földhasználati jogviszonyának rendezése.

A SAPS kérelem benyújtása esetén az ügyfeleknek 2013. június 10-én kell a támogatás alapjául szolgáló terület vonatkozásában jogszerű földhasználónak lenniük. A KAT kompenzációs támogatásának igénybevételére, valamint a Natura 2000 gyepterületek támogatás igénylésekor a kérelmezőknek 2012. szeptember 1-től 2013. augusztus 31-ig kell rendelkezniük földhasználati jogosultsággal. Az EMVA-AKG támogatások esetében a földhasználati jogosultságot a támogatás alapjául szolgáló terület vonatkozásában a teljes támogatási időszakra megszakítás nélkül igazolni kell, azaz 2009. szeptember 1-től 2014. augusztus 31-ig.

Ismét pályázható a szőlőültetvény szerkezetátalakítási támogatás

Március 1. és március 31. között lehet pályázni a szőlőültetvények szerkezetátalakítási és -átállítási támogatására, idén mintegy 20 milliárd forint áll rendelkezésre. A benyújtási időszakban egy kérelmező kizárólag egy egyéni tervet nyújthat be, amelynek összhangban kell lennie a borvidék hatályos szerkezetátalakítási és -átállítási tervével. Egyéni tervet az a természetes személy vagy gazdálkodó szervezet nyújthat be, aki vagy amely a szerkezetátalakításban érintett ültetvényt használja, emellett pedig rendelkezik érvényes, az MVH által kiadott telepítési engedéllyel.

Kedvezőbb piaci lehetőség a tormatermelőknek

A tavaly megtermelt torma (16 ezer tonna) jelentős részét nem tudták értékesíteni a gazdálkodók. A felhalmozódott árut jelenleg is hűtőházakban tárolják, miközben mintegy 3 ezer tonna a földeken maradt. A torma vetésterülete évente 2500-2800 hektár, az átlagtermés 8-10 tonna/hektár. A tárca célja, hogy a tormatermelők és a tormafelvásárlók közösen találjanak megoldást a gondokra, továbbá hogy a helyzetet kezelő stratégia szülessen az idei évre. Szükséges egy olyan rendelet előkészítése, amely a tormafelvásárlás szempontjait rögzíti. A szaktárca partner a belső piacok megerősítésében, ezért hamarosan a nagy üzletláncok képviselőivel is tárgyalások kezdődnek. A VM segítséget kínál a külső piacokon is – így például Oroszországban és Azerbajdzsánban – jelentősebb mennyiségű értékesítés megszervezésében. Legfontosabb szempont a magyar piac védelme. A hajdúsági növény hungaricumnak számít. Magyarországon mintegy kétezer család él tormatermelésből és további mintegy 10 ezer embernek ad munkát a fűszernövény gondozása, feldolgozása.

A VM segít a tejtermelőknek az aflatoxinos takarmányok cseréjében

Országosan több probléma várható az idén az aflatoxinnal, mert a tavalyi szárazság miatt például a betakarított kukoricatermés penészesebb lett. A szaktárca ezért segítséget nyújt a gazdálkodóknak abban, hogy az esetlegesen penészes takarmánytégeiket le tudják cserélni. Az aflatoxint a kukoricán megtelepedett penész is termeli, a gombaméreg a tejen keresztül választódik ki.

Amennyiben a tejben az aflatoxin-szennyezettség eléri egy határértéket, akkor a tejet az élelmiszerbiztonsági hatóságok elkobozzák, mert az élelmiszerként nem használható fel. Amennyiben a penészgombával szennyezett takarmányokat a gazdálkodók lecserélik, úgy az aflatoxin 3-5 nap alatt kiürül az állat szervezetéből, és nem üríti tovább a tejjel. Ekkortól pedig már a tej teljes mértékben egészséges és fogyasztható lesz. A gazdák felelőssége, hogy szennyezett takarmányt ne etessenek az állatokkal.

Stratégiai cél az állattenyésztés és a kertészet fejlesztése

Ennek révén a VM törekszik a kész- és félkész termékek arányát a termelésben hetven százalékra emelni a jelenlegi 54 százalékról, ami az állattenyésztés és a kertészet fejlesztését is jelenti. A magyar élelmiszer-kereskedelemben a hazai termékek arányát nyolcvan százalékra kívánatos változtatni a jelenlegi hetven százalékról. További cél az évi tízmilliárd eurós exportbevétel is. A 2014-2020 közötti költségvetési periódusban az EU-ból érkező agrártámogatások összege 12,3 milliárd euróra nő a jelenlegi periódusban elért 10,4 milliárdról. Az agrártárca stratégiájának első helyén a vízgazdálkodás, illetve az öntözés áll.

Emeli a magyar beszállítói arányt a Lidl

A Lidl áruház 2014 végére „a magyar beszállítókért” program keretében a jelenlegi 54 százalékról 60 százalékra kívánja emelni a magyar beszállítói arányt. A Lidl 157 magyarországi áruházának tavalyi forgalma 186 milliárd forint volt, ebből közel 100 milliárdot, 54 százalékot jelentett a magyar beszállítóktól vásárolt termékek értékesítéséből származó bevétel. A cég jelenlegi termékkínálata 1400 árucikkből áll, ebből 810 féle terméket kínál a 200 magyar beszállító. A magyar beszállítók termékeit a külföldi Lidl áruházakban is forgalmazzák, 9 országban 106 terméket, amelyek 8,4 milliárd forintos exportvolumen jelentenek.

Csökken az üdítőital- és gyümölcslelfogyasztás

Folytatódott 2012-ben az alkoholmentes italgyártó ágazat mélyrepülése. Az éves szinten 170 milliárd forint termelési értéket előállító, közvetve és közvetlenül több tízezer embernek munkát adó hazai gyártók tíz százalékkal kevesebb terméket adtak el itthon, mint egy évvel korábban. A kisebb forgalom, az alapanyagköltségek emelkedése és a növekvő adóterhek nyomán az ágazat az elmúlt két évben mintegy 700 fős elbocsátásra kényszerült. Az alkoholmentes italok hazai piaca – az ásványvizek kivételével – évek óta zsugorodik. A szénsa-

vas üdítőitalok fogyasztása csaknem egy évtizede folyamatosan csökken, ma már csaknem 25 százalékkal kevesebb termék fogy, mint 2003-ban. A gyümölcslevek értékesítése a tavalyi esztendőben különösen kedvezőtlen volt, hiszen 14 százalékkal maradt el a 2011. évi eredménytől. Ez utóbbi trend nemzetgazdasági szempontból azért is különösen káros, mert a gyümölcslevek gyártói a magyar gyümölcsök egyik legfontosabb fellelvő piacát jelentik, amely területen jelentős fejlődés is elérhető lenne. Az alkoholmentes italok értékesítésének visszaesése közvetlenül érinti az ágazat agrárbeszállítóit és a kereskedelmet is, ami halmozódó veszteségeket jelent a magyar gazdaság számára.

A magyar prémium élelmiszerek sikerrel szerepeltek Japánban

Tokióban február közepén rendezték meg Japán legnagyobb, kifejezetten szupermarket láncokra specializált élelmiszeripari kiállítását, a Supermarket Trade Show-t, a közel 100 ezer szakmai látogatót vonzó kiállításon a magyar termékek a Nemzeti Külgazdasági Hivatal (HITA) által szervezett közösségi standon mutatkoztak be. A magyar közösségi standon kiemelt érdeklődés övezte a Pick Szeged Zrt. debreceni kolbász különlegességeit, valamint a piacon már régóta jelen lévő mangalica termékeket is. Népszerűek voltak a magyar csokoládék és egyéb édesség különlegességek (Bonbonetti Kft., Liszt Grande Fantasie Kft.), a fagyasztott zöldségek és gyümölcsök (Mirelite Mirsa Zrt.), valamint a különböző fűszerezésű és érlelésű borecetek (Borecet Kft.). A japán piacon is keresettek a tokaji borkülönlegességek (Tokaj Kereskedőház). Több japán szupermarket is látogatást tett a magyar standon, és érdemi tárgyalásokat folytatott a magyar kiállítókkal.

Hullanak az agancsok, bezárul a Gemenci-erdő

A gímszarvasok ebben az időszakban kezdik hullajtani az agancsukat, nyomukban pedig megjelennek az agancsgyűjtők is. A vadak nyugalma és a folyamatos erdőgazdálkodási munkákat szolgálja a március végéig tartó Gemenci-erdőben elrendelt tilalom. Az erdőlátogatás tiltása nem teljes körű, mert a túraútvonalak, tanösvények, kerékpárutak a mostani időszakban is használhatók. A Gemenc Zrt. 2010. óta általában évente két időszakban tiltja az erdőlátogatást, ősszel, szarvasbögés idején, és a mostani, tél végi, kora tavaszi időszakban. A szarvasok elhullajtott agancsa a vadászatra jogosultak tulajdona. Ezek fontos információt nyújtanak a szakembereknek a vadállomány minőségét illetően is. A gyakorlat szerint az értékesebb, illetve a különleges agancsokat megőrzik, ezek egy gyűjteménybe kerülnek be,

az átlagos, vagy annál gyengébb elhullajtott agancsokat pedig értékesítik.

Egyre ismertebb a közösségi mezőgazdálkodás

A mezőgazdasági modell a gazdák és a fogyasztók közvetlen kapcsolatán, azok hosszú távú elkötelezettségén és partnerségén alapul. A hagyományos élelmiszer-értékesítési módszerek alternatívája; középpontjában az értékesítés helyett az áll, hogy a fogyasztókat bevonják a gazdaság fenntartásába. A gyakorlatban a közösségi gazdálkodás egy gazdából és egy fogyasztói csoportból áll, akik közösen elkötelezik magukat az együttműködés mellett. Ezt gyakran kétoldalú megállapodásban is rögzítik. A vásárlók vállalják, hogy a gazdaság termékeit sokszor előre meghatározott áron és egész szezomban, illetve egész évben megveszik. A gazda pedig vállalja, hogy ebben az időszakban a közösség számára a lehető legjobb tudása szerint végzi a termelést. Az európai minták alapján itthon már hat-nyolc ilyen elven működő gazdálkodói közösség is található.

Energiatermelő növény kell a mezőgazdaságba

Magyarország 2020-ig vállalta, hogy az összenergia felhasználásának 13-14 százalékát megújuló energiaforrásokból fedezi. Hogy sikerüljön legalább megközelíteni ezt a határértéket, ki kellene használni azokat az adottságokat, lehetőségeket, amelyekkel az országunk rendelkezik. Magyarország lehetőségei kiválóak, cél olyan biomassza erőművek működtetése, hogy az ne veszélyeztesse sem az élelmiszer, sem a takarmány ellátást, egymás mellett ugyanis ezek a tevékenységek párhuzamosan folytathatók. A legerősebb energianövények közé tartozik a repce, ami az utóbbi években 50 ezer hektárról 250 ezer hektárra növelte területét az energetikai szektor miatt. Jól hasznosíthatóak a szilárd biomassza növények (fűz, akác, nyár), illetve a kukorica jelenleg egyeduralgó. Cirokfélék közül a cukorcirok az egyik legjobb, mivel olyan évjáraton is jó tömeget ad, amikor a kukorica gyenge, és nagyon jól viseli az időjárás viszontagságait is.

Egyes növényvédő szerek betiltása megfontolandó

Az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság jelentésével kapcsolatban nagy vita folyik, miszerint a neonikotinoid tartalmú növényvédőszer nem megfelelő, illetve túlzott használata szoros összefüggésben van a méhcsaládok pusztulásával.

Nem megalapozott az Európai Bizottság tervezett döntése, amely betiltaná a tagországokban a neonikotinoid tartalmú növényvédőszer használatát. Magyar-

ország esetében nincs probléma, mivel a technológia pontos betartása biztosítékot jelent.

Hazánk számára a méhegészségügy javítása mellett fontos nemzeti szempont a vetőmagtermesztés fenntartása is, melyben Európában harmadik, a világban tizedik helyen állunk. Ezt veszélyeztetné, ha az Európai Bizottság egységesen betiltaná a neonikotinoidok használatát a vetőmagvak előkészítésében. Az európai élelmiszertermelés háromnegyede a méhek beporzásán áll vagy bukik. A méhpusztulásokat többek között a különböző betegségek megjelenése, a megfelelő méh-gyógyászati készítmények hiánya, a növényvédő szerek és azok használat módja, a természetes élőhelyek eltűnése, és a méhészek egy részének nem megfelelő szakmai felkészültsége okozza.

Újjáéledhet a magyar traktorgyártás

Üzleti alapon, de kormányzati segítséggel indulhat újra a traktorgyártás Magyarországon. A valaha nagy hírnévű cégek ugyan már régóta nem működnek, de a mezőgazdasági gépgyártás továbbra is magas színvonalú berendezéseket állít elő. Ha nem is a Dutra vagy Rába-Steiger néven, de belátható időn belül Magyarországon gyártott traktorokkal végezhetnék a termelést a hazai agrárcégek. Az itthoni gyártás ismételt beindítására ugyanis jórészt adottak a feltételek, a magyar cégek által gyártott kiegészítő berendezéseket neves gyártók vásárolják, sőt egyes traktor-alkotórészeket, például kabínokat (Agricon Kam) és műszerfalat (KMGY) is szállítanak külföldi megrendelőknek. A magyar igények kielégítése mellett ráadásul a környező országokba is lehetne exportálni a járműveket.

Április végén rendezik meg a hagyományos pápai expót

Április 19–21. között rendezik meg a 17. Pápai Agrárexpo mezőgazdasági kiállítás és vásárt. A Veszprém Megyei Agrárkamara idén is társszervezőként vesz részt az Agrárexpon és a korábbinál szélesebb körben – a régió határait túllépve – próbálják megszólítani a gazdálkodókat a kiállításon való részvételre. Kiemelt szakmai programok között szerepel az országos sertésprogramról szóló tájékoztató, a Pápa térségét érintő sertéságazati kérdések megvitatása, a helyi értékesítési lehetőségek fejlesztésének módjai. A szakmai programok mellett az agrárexpo ezúttal is igazi családi programnak ígérkezik, a rendezvény idején számos kulturális és szórakoztató esemény várja a látogatókat. A hagyományoknak megfelelően vasárnap a vadászaté lesz a főszerep, a szombati napot pedig a tavalyi évhez hasonlóan a horgászatnak szentelik.

III. Szemelvények az AKI kiadványaiból

Ebben a fejezetben az AKI gondozásában megjelent tanulmányok, háttéranyagok, agrárgazdasági információk rövid, fontosabb megállapításait ismertetjük.

Az élelmiszer-kereskedelem termelékenysége és jövedelmezősége

A kutatásban az élelmiszer-kereskedelem termelékenységét és jövedelmezőségét vizsgálták a szerzők klasszikus pénzügyi elemzési módszerekkel. Ehhez a NAV társas vállalkozások adóbevallásain alapuló adatbázisát dolgozták fel a 2005-2010. évi időszakban.

Emellett nemzetközi összehasonlításban is felmérték a magyarországi élelmiszer-kereskedelem termelékenységi és jövedelmezőségi mutatóit.

Legfontosabb következtetés, hogy a magyarországi élelmiszer-kereskedelem új szakaszába lépett a 2000-es évek második felében. A piac telítődött, új láncok már nem kívánnak megtelepedni, sőt, sok jel mutat rá, hogy megkezdődött a harc a piac újrafelosztásáért. Mindez természetesen kihatott a kereskedelmi szektor jövedelmezőségére is. A pénzügyi adatok alapján bebizonyosodott, hogy a magyarországi élelmiszer-kereskedelem, azon belül is leginkább az élelmiszer-kiskereskedelem jövedelmezősége romlott 2005 és 2010 között és ez a negatív tendencia főképp a nagyobb cégeket jellemezte.

Fogyasztói és termelői piacok jelentősége és lehetőségei a hazai élelmiszerellátási láncban

A tanulmányban a magyar termelői és fogyasztói piacok sajátosságait vizsgálták a szerzők, a fogyasztók és a termelők megkérdezésével elemezték a piaci értékesítés jellemzőit. Vizsgálatukban azokat a módszereket keresték, amelyek segítségével felmérhették azt, hogy a piacok, illetve az ott értékesítő termelők és termékeik mennyire felelnek meg a fogyasztók jelenlegi elvárásainak. Megvizsgálták, hogy a termelők ismerik-e és alkalmazkodnak-e ezekhez az igényekhez.

Az eredmények szerint a piacokon történő vásárlás legfontosabb elemei a termelő-vásárló közötti közvetlen, bizalmi kapcsolat, illetve a termékekkel kapcsolatos elvárások. A fogyasztói megkérdezés során öt, a piacokat különbözőképpen értékelő klasztert sikerült definiálni,

amelyek eltérő demográfiai sajátosságokkal rendelkeztek. A csoportok két szélső kategóriái „piac-ellenesek” és „piacimádók” voltak. A piacokkal kapcsolatos vásárlói elvárásokat és tapasztalatokat négy dimenzió mentén vizsgálták: környezet, szolgáltatások, kényelem és termékek. A vizsgálat eredményei szerint a kutatásban résztvevő fogyasztók a vásárlásaik helyszínének megválasztása során mind a négy szempont szerint magasabb igényeket támasztottak, mint amit általánosan a piacok látogatása során tapasztalnak. A felmérés során a termelők a piaccal, illetve a saját értékesítésükkel kapcsolatos tapasztalatait és értékeléseit is megvizsgálták, majd ezeket összevetették a vásárlók elvárásaival és tapasztalataival.

A fogyasztói elvárások tükrében vizsgált fogyasztói és termelői tapasztalatok szerint a piaccal kapcsolatos elvárásokat négy egymástól eltérő csoportba lehetett sorolni, ezek a „Döntő és fejlesztendő”, a „Fontos és hiányzó”, a „Felülértékelt, de kielégítő”, illetve a „Felülértékelt, de kevésbé fontos” kategóriák. Az eredmények azt tükrözik, hogy a piacok és az azokon árusító termelők nem alkalmazkodtak megfelelően a megváltozott vásárlói igényekhez, amely elengedhetetlen ahhoz, hogy ez az értékesítési csatorna továbbra is megtarthassa, illetve növelhesse részesedését a napi fogyasztási cikkek háztartási fogyasztásából.

A földrajzi árujelzőkkel ellátott élelmiszerek (pl. HÍR) és előállítóik helyzetének elemzése

Az Unió minden tagállama, így Magyarország is egységes kritériumrendszer alapján számba vette a hagyományos és tájjellegű mezőgazdasági termékeit, melynek hazánkban a HÍR gyűjtemény lett az eredménye. Ezek a sajátos, csak nálunk fellelhető termékek nagy eséllyel pályázhatnak európai szintű védelemre is, gazdagítva a hagyományos európai élelmiszerek választékát.

A HÍR gyűjtemény hasznosítására védjegyrendszert dolgoztak ki, ez 2009 óta működik, és a folyamatos gyarapodás ellenére területileg és termékszíntben sem teljes az országos lefedettség.

A felmérésben a 2009 óta a HÍR védjegy használatára kiírt pályázat nyertesei vettek részt. A megkereséseket online kérdőívek segítségével végeztük. A kérdőívet 60 előállítóhoz juttattuk el, 50 százalékos válaszadási aránnyal.

A válaszadók elvárásairól és tapasztalatairól a védjeggyel kapcsolatban nem túl kedvező kép rajzolódott ki, az elvárások minden esetben magasabbak voltak, mint a tapasztaltak, mely jelentős feladatok elé állítja a védjegy tulajdonosát. Termelői oldalon az összefogás, kölcsönös segítségnyújtás, szakmai kapcsolattartás, a népszerűsítő rendezvényeken magasabb részvételi arány. Fogyasztói oldalon: egészségtudatos vásárlás, a hagyományos magyar termékek előnyben részesítése, nyitottság a termékekről kapott információkra. Védjegy-tulajdonos részéről pedig az eddigiek melletti komolyabb támogatási lehetőségek kidolgozása (kiállítói stand, útiköltség, szállás megtérítése), aktívabb tevékenység a tájékoztatás, nevelés, oktatás, népszerűsítés és a közismertség elérése terén.

Az orosz és ukrán kereskedelempolitikai feltételrendszer változásának hatása a magyar agrár-külkereskedelemre

Oroszország és Ukrajna a közelmúltban WTO-tag lett, Ukrajnával az EU tárgyalásokat folytat egy kétoldalú agrárkereskedelmi megállapodásról. Az anyag ezeknek a fontos kereskedelempolitikai változásoknak az esetleges hatásait elemzi Magyarország agrár-külkereskedelmére vonatkozóan.

Az új külkereskedelmi egyezmények magyarországi piacra gyakorolt lehetséges hatását döntően befolyásolja, hogy sem a WTO megállapodás, sem az esetleges EU-ukrán szabadkereskedelmi megállapodás nem jelentene jobb feltételt az orosz és ukrán beszállítóknak, mint a többi EU-tagország exportőreinek, ezért nagyobb átrendeződésre a magyarországi piacon nem számíthatunk. Oroszországi piaci pozíciónk konstans piaci részesedés (CMS) modellel folytatott vizsgálata azt mutatta, hogy erősen negatív volt a versenyhatás, tehát ezen a piacon csökkent az export-versenyképességünk.

Az orosz input (technológiai) import körébe tartozó élő (tenyészt) állat és vetőmag esetében az orosz Élelmszerbiztonsági Doktrína rendelkezései (misperint a kitzűzött önellátottsági fok 80-95 százalék a gabonafélék, cukor, növényi olaj, hús és hústermékek esetében) miatt rövidtávon a kereslet növekedésére számíthatunk, ami-

nek hatása már érezhető volt. A vetőmag-exportnál előnyünkre válhat a Magyarország területére érvényes, géntechnológiailag módosított növényekre vonatkozó korlátozás. Az ukrán piacon a CMS modell eredményei szerint a versenyhatás szintén negatív volt. Az ukrán kukorica vetőmag és hobbiállat-eledelel piacon Magyarország piacvezetőnek számít, de egyre jobban megközelítenek minket a versenytársak.

Oroszország és Ukrajna egyre fontosabb szerepet tölt be a gabonafélék globális kereskedelmében: búzából Oroszország a világ negyedik legfontosabb exportőre volt a 2011/12. gazdasági évben, 14 százalékos részesedésével, míg Ukrajna közel négy százalékos részesedést mondhatott magáénak. Kukoricából Ukrajna a 2011/12. gazdasági évben a világ negyedik legnagyobb exportőre volt 16 millió tonnával és 13,5 százalékos részesedéssel. Elvileg mindkét ország komoly versenytársunk lehet gabonafélékből, de egyelőre számos tényező korlátozza ennek megvalósulását (pl. az ingadozó termésátlagok, a változékony belpolitikai célkitűzések, a magas üzleti kockázat, a vizsgált országok önellátásra való törekvése, ami azt is jelenti, hogy az export mindig az aktuális feleslegek levezetésére szolgál). Hosszabb távon viszont, amennyiben a meghirdetett célkitűzéseik megvalósulnak, az EU piacon is komoly versenytársaink lehetnek, főleg, ha pont kerül az EU-ukrán szabadkereskedelmi megállapodás végére.

Oroszország és Ukrajna a világ tíz legnagyobb olaj-növény- és növényolaj-termelő országa közé tartozik, Ukrajna 2011-ben a napraforgóolaj globális forgalmából több mint 60 százalékkal részesült, ennek ellenére, mivel nincsenek közös célpiacaink e két országgal, rövidtávon nem fenyegető számunkra Ukrajna és Oroszország növényolaj-exportja.

A fontosabb mezőgazdasági ágazatok 2012. évi alapvető költség- és jövedelemadatainak előrejelzése

Az AKI immáron 3. éve készíti el a fontosabb mezőgazdasági ágazatok alapvető költség-, és jövedelem előrejelzését, amely az első ágazati szintű információkat jelenti a 2012-es évről. A számítások eredményei a hazai termék-előállítás szempontjából kiemelkedő, ún. meghatározó árutermelő gazdaságokra vonatkoznak, amelyekbe egyéni és társas gazdaságok egyaránt tartoznak.

Növénytermesztés

A szántóföldi növények egy hektárra jutó termelési költsége 2012-ben 3-6 százalékkal nőtt 2011-hez viszo-

nyítva. A változás mögött a termeléshez felhasznált ipari anyagok és eszközök drágulása húzódik meg. Ezt részben mérsékeltek azok a ráfordítás csökkenések, amelyeket az aszályos időjárás okozott. Így például az alacsonyabb hozamok miatti kisebb betakarítási, szárítási igény, csökkenő növényvédelmi kiadások.

A vizsgált kertészeti kultúráknál a szántóföldi növényekhez hasonló tendencia tapasztalható, sőt ezeknél a változás mértéke 3-9 százalék között mozgott. A nagyobb elmozdulás döntően, az ezeket az ágazatokat fokozottabban érintő öntözéssel, illetve a változatosabb termesztés-technológiákkal hozható összefüggésbe.

A termésátlagokról elmondható, hogy 2011 és 2012 között valamennyi klasszikus szántóföldi növényenél csökkenés következett be. Ennek mértéke (40 százalék) a kukoricánál volt a legnagyobb, mely a teszttüzemek által reprezentált gazdaságok átlagban 5 tonna alatt maradt hektáronként. A csapadékhiány a többi növényenél ennél kisebb mértékű, átlagosan 2-12 százalék közötti termés kieséseket okozott. Kiemelést érdemel, hogy a búza fajlagos hozama nem érte el a hektáronkénti 4 tonnát. A zöldségféléknél és a borszőlőnél 12-27 százalék közötti mértékben csökkentek a termésátlagok. Ezzel szemben az almánál megduplázódott a hozam 2011 és 2012 között, de ez a változás alapvetően a 2011. évi rendkívül gyenge eredményekhez képest jelent extra javulást. A 2012-ben elért hektáronkénti 22 tonnás hozam ugyanis átlagosnak tekinthető.

A termelési költségek és a hozamok együttes alakulásának következtében az alma kivételével valamennyi növénytermelési ágazatban növekedtek az önköltségek. A legjelentősebb változás a kukoricánál figyelhető meg, ahol a fajlagos költség közel 75 százalékkal magasabb az előző évinél.

Az éves értékesítési átlagár valamennyi fontosabb szántóföldi növényenél emelkedett 2012-ben. A legjelentősebb változás (22 százalék) a napraforgónál következett be, de jelentős a búza és a repce (18-18 százalék), valamint a kukorica (15 százalék) árnövekedése is. Ezekkel az árváltozásokkal kapcsolatban feltétlenül ki kell emelni, hogy azokat döntően a nemzetközi trendek határozták meg. Ez különösen igaz a gabonafélék áralakulására.

Az emelkedő árak összességében azt eredményezték, hogy minden szántóföldi ágazatnál a termék-előállításra fordított kiadások megtérültek a felvásárlási átlagárakban. Külön ki kell emelni, hogy a kukorica kivételével 6-47 százalék közötti mértékben nőtt a termékek fajlagos jövedelme 2011 és 2012 között. Az alacsony hozamok ellenére a kukoricánál az árak még fedezték a költségeket.

A vizsgált kertészeti termékeket változatos áralakulás jellemezte 2012-ben. A burgonyánál és az almánál csökkenés, míg a zöldborsónál és a borszőlőnél növekedés történt 2011-hez viszonyítva. Ennek megfelelően az árak jövedelemtartalma is változatosan alakult. Az pozitívan értékelhető, hogy a borszőlő kivételével a termékekre fordított kiadások megtérültek az árakban.

Az előzőekből következik, hogy az egy hektárra jutó ágazati eredmény (amely a bevételként elszámolható támogatásokat is tartalmazza) a kiemelt szántóföldi kultúráknál pozitív volt. A búza esetében gyakorlatilag az előző évi eredményt érték el a termelők, míg a kukoricánál a 2011 évet jellemző kiugróan magas értékhez képest 62 százalékkal kisebb eredményt realizáltak a gazdaságok. Ezzel szemben a többi szántóföldi kultúránál 5-25 százalék közti mértékben nőtt az ágazati eredmény.

A zöldség- és gyümölcsfélék közül az alma ágazati eredménye több mint három és félszeresére nőtt, míg a többi ágazatnál 21-79 százalékkal elmaradtak 2012-ben az előző évi szinttől. Kedvezőnek tekinthető, hogy a szőlő ágazat a támogatások következtében pozitív eredményt ért el.

A növénytermelés előzőekben bemutatott folyamataival kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy az aszály okozta károk nagysága az ország különböző területein eltérő volt és ennek következtében az egyes gazdaságok költség-, jövedelem adatai az átlagokhoz képest nagymértékben eltérnek.

Állati eredetű termékek

Közismerten az állati eredetű termékek költségét alapvetően a takarmányozásra fordított kiadások határozzák meg, de a másik fontos ráfordítás elem a tenyészállat, illetve a hízóalapanyag beállítás értéke is jelentősen függ az előállításukhoz felhasznált takarmányköltség nagyságától. A takarmányköltségek, illetve árak változása ugyanakkor időben eltolódva, később érintik az állattenyésztési ágazatokat és az éves átlagköltségekben esetenként tompítottan jutnak érvényre. Mindezeket figyelembe véve elmondható, hogy a legfontosabb állati termékek önköltsége 7-14 százalék között nőtt 2012-ben az előző évhez képest. A legjelentősebb változás (14 százalék) a húscsirkénél, míg legkisebb a vágómarhánál (7 százalék) történt.

Az értékesítési árak egy termék kivételével nőttek 2012-ben. A kivételt jelentő tejnél a teszttüzemek által reprezentált gazdaságok átlagában gyakorlatilag nem változott az értékesítési ár 2011-hez képest. A többi ágazat közül a tojás ára nőtt a legnagyobb mértékben, a termelők éves átlagban 30 százalékkal magasabb értékesítési árat értek el az előző évhez képest. Ez egyértelműen a ketreces tyúktartás életbelépésével függ össze, ami

mind hazai, mind nemzetközi téren keresleti piacot alakított ki. Említést érdemel továbbá a vágósertés 18, és a húscsirke 10 százalékos áremelkedése is. Az árak és az önköltségek együttes alakulását tekintve elmondható, hogy a húscsirke tartók zártak kedvezőtlen évet mivel élőtomeg kilogrammonként 21 forintos veszteséget kellett elkönyvelniük. A többi állati terméknél az árak fedezték a kiadásokat. A tojás esetében az ár és az önköltség értéke megegyezett, míg a tejnél, valamint a vágómarhánál és a vágósertésnél jövedelem képződött.

Az ágazati eredmények az értékesítési árakkal szoros összefüggésben alakultak. Kedvező változás csak a vágósertésnél és az étkezési tojásnál figyelhető meg, mivel itt nőttek az eredmények az előző évhez képest. A tejnél és a vágómarhánál az ágazati eredmény nem érte el az előző évi szintet, de mindkét ágazat pozitív eredménnyel zárta a 2012-es esztendő. A húscsirke tartóknál az árakban lévő veszteséget csak mérsékelni tudták az ágazat egyéb bevételei és a támogatások.

IV. Az agrárgazdaságot jellemző adatok

Az Agrárgazdasági Figyelő negyedik fejezete csak táblázatokból álló, éves adatok összeállítását tartalmazza és az elmúlt 3 év összehasonlítását teszi lehetővé. Ez a rész állandó szerkezetű és minden negyedévben a legfrissebb adatok megjelenésének függvényében módosul.

7. táblázat: **A mezőgazdaság aránya a nemzetgazdaságban**

Év	A mezőgazdaság részaránya			Élelmiszeripari termékek, ital, dohányáru részaránya	
	GDP-termelésben	beruházásban	foglalkoztatottságban ^{a)}	fogyasztásban ^{b)}	exportban ^{c)}
	folyó áron, %		%	folyó áron, %	
2009	2,9	5,6	4,6	24,6	7,2
2010	3,2	4,8	4,5	24,1	6,9
2011 ^{d)}	4,6	5,6	4,9	..	7,2

^{a)} A munkaerő-felmérés adatai (erdőgazdálkodással együtt).

^{b)} A háztartások hazai fogyasztási kiadásaiból.

^{c)} SITC (ENSZ Nomenklatura) szerint nem tartalmazza a nyersanyagokon belül az olajos mag és olajtartalmú, állati olaj és zsír, növényi olaj és zsír, feldolgozott állati és növényi melléktermékeket.

^{d)} Előzetes adat.

Forrás: KSH, AKI

8. táblázat: **Foglalkoztatottak száma nemzetgazdasági ágak szerint**

Megnevezés	2010		2011		2012	
	október-december					
	ezer fő	előző év = 100 %	ezer fő	előző év = 100 %	ezer fő	előző év = 100 %
Mezőgazdaság	171,8	98,1	191,6	111,5	203,0	105,9
Ipar	1170,7	99,8	1181,1	100,9	1157,5	98,0
Élelmiszeripar	125,2	93,7	125,6	100,3	132,1	105,2
Nemzetgazdaság	3804,3	100,6	3850,6	101,2	3908,5	101,5

Forrás: KSH

9. táblázat: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások éves források szerinti teljesülése

millió HUF

Forrás	Támogatások		
	EU-s	hazai	összesen
2009			
Nemzeti támogatások	-	120 280	120 280
EU társfinanszírozású támogatások	144 055	46 963	191 018
Közvetlen EU kifizetések	320 133	-	320 133
Összesen	464 188	167 243	631 431
2010			
Nemzeti támogatások	-	53 650	53 650
EU társfinanszírozású támogatások	116 417	40 013	156 430
Közvetlen EU kifizetések	283 772	-	283 772
Összesen	400 189	93 663	493 852
2011			
Nemzeti támogatások	-	64 914	64 914
EU társfinanszírozású támogatások	149 194	54 327	203 521
Közvetlen EU kifizetések	194 358	-	194 358
Összesen	343 552	119 241	462 793
2012. évi aktuális előirányzat			
Nemzeti támogatások	-	81 986	81 986
EU társfinanszírozású támogatások	226 506	81 446	307 952
Közvetlen EU kifizetések	326 479	-	326 479
Összesen	552 985	163 432	716 417
2012. I-III. negyedévi kifizetés			
Nemzeti támogatások	-	53 987	53 987
EU társfinanszírozású támogatások	118 991	43 439	162 430
Közvetlen EU kifizetések	189 795	-	189 795
Összesen	308 786	97 426	406 212

Forrás: VM adatok alapján AKI szerkesztés

10. táblázat: Földterület művelési ágak szerint

ezer hektár

Megnevezés	2010	2011	2012
Szántó	4 322	4 322	4 324
Gyümölcsös	94	92	93
Szőlő	83	82	82
Gyep	763	759	759
Mezőgazdasági terület	5 343	5 337	5 258
Erdő	1 913	1 922	1 922
Nádas	65	65	65
Halastó	36	35	37
Termőterület	7 356	7 360	7 282
Művelés alól kivett terület	1 947	1 944	1 940
Földterület összesen	9 303	9 303	9 303

Forrás: KSH

11. táblázat: Őszi vetésterület

ezer hektár

Megnevezés	2010	2011	2012
Őszi vetés összesen	1 581	1 684	1 659
Gabonafélék vetése	1 323	1 411	1 462
ebből: búza	996	1 073	1 097
durumbúza	10	10	13
rozs	35	37	36
tritikálé	110	114	120
őszi árpa	172	178	196
Repce	258	272	197

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

12. táblázat: Növénytermelés hozamai

Megnevezés	Betakarított mennyiség			Termésátlag		
	ezer tonna			tonna/hektár		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Gabonafélék	5 299	5 690	5 649	4,7	5,1	..
ebből: búza	3 745	4 107	4 013	3,7	4,2	4,2
árpa	944	988	989	3,4	3,8	3,5
Szántóföldi növények						
Burgonya	488	600	560	20,4	25,9	25,5
Cukorrépa	819	856	740	59,1	56,5	41,8
Szója	85	95	97	2,3	2,3	2,8
Napraforgó	970	1 375	1 270	1,9	2,4	2,1
Kukorica	6 988	7 992	4 421	6,5	6,5	3,9
Silókukorica és csalamádé	2 254	2 390	1 898	26,6	25,0	19,2
Zöldségfélék						
csemegekukorica	304	369	309	14,3	15,7	13,6
paradicsom	51	74	51	36,2	50,3	48,0
zöldpaprika	25	25	21	15,8	16,6	14,5
vöröshagyma	41	58	47	18,5	20,6	23,6
Gyümölcs						
őszibarack	54	43	24	9,0	7,8	4,4
alma	497	265	557	15,3	8,9	18,2
körte	20	18	14	8,7	7,4	5,7
szőlő	399	545	391	5,2	7,4	5,5

Forrás: AKI Statisztikai Osztály, KSH

13. táblázat: **Műtrágya értékesítés alakulása**

Megnevezés	2010	2011	2012
Műtrágya hatóanyagban, ezer tonna	385	413	438
Ebből: nitrogén	281	302	313
foszfor	46	51	59
kálium	58	60	66
Egy hektár mezőgazdasági területre kijuttatott hatóanyag, kg	72	77	83
Egy hektár szántó-, konyhakert-, gyümölcsös- és szőlőterületre kijuttatott hatóanyag, kg	84	90	96

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

14. táblázat: **Az öntözés helyzetének alakulása az adott év októberéig**

Megnevezés	Vízjogilag engedélyezett öntözhető terület, hektár			Megöntözött alapterület, hektár			Kiöntözött vízmennyiség, ezer m ³		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Szántó	133 400	156 326	150 805	25 559	60 426	78 747	30 260	80 880	122 117
Gyümölcsös	12 022	12 672	11 796	1 743	5 582	5 832	1 086	5 650	5 090
Szőlő	385	406	406	6	26	24	4	26	24
Gyep	2 301	6 518	2 105	135	1 637	54	61	560	10
Halastó	10 317	12 489	15 416	8 597	8 885	11 520	54 161	67 450	85 230
Egyéb (erdő, fásítás stb.)	10 609	12 965	13 479	612	2 880	3 514	308	8 895	5 264
Összesen	169 034	201 376	194 041	36 652	79 436	99 692	85 880	163 461	217 735

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

15. táblázat: Főbb mezőgazdasági gépek értékesítése

Megnevezés	Értékesítés mezőgazdasági végfelhasználóknak ^{a)}		
	2010. év	2011. év	2012. év
Kerekes traktorok	990	1 917	1 875
Gabonakombájnok	69	176	239
Önjáró rakodók	139	265	222
Talajművelőgépek	2 060	3 726	4 090
ekék	222	423	474
tárcsás talajművelők	308	507	497
magágykészítők	218	334	456
Vető- és ültetőgépek	354	664	867
gabonavetőgépek	56	179	218
kukoricavető gépek	192	297	468
Tápanyag-visszapótlási gépek	504	726	918
Szilárd műtrágyaszóró gépek	454	651	818
Növényvédő és -ápoló gépek	815	1 077	1 087
szántóföldi permetezőgépek	337	398	449
Betakarítógép adapterek	185	316	427
kukoricacső-törő adapterek	76	159	225
napraforgó betakarító adapterek	46	121	163
Szálaskarmány betakarítók	833	805	777
fűkaszák	596	522	474
rendkezelők, rendterítők	197	227	263
Bálázók	192	303	286
Mezőgazdasági pótkocsik	215	273	395

^{a)} Használtgép értékesítés, viszonteladás és külföldi – EU-s és EU-n kívüli – eladás nélkül.

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

16. táblázat: Magyarország állatállománya

Megnevezés	ezer darab					
	2010		2011		2012	
	június 1.	december 1.	június 1.	december 1.	június 1.	december 1.
Szarvasmarha	706	681	692	694	733	753
Ebből: tehén	315	309	327	327	335	336
Sertés	3 208	3 168	3 142	3 025	2 913	2 956
Ebből: anyakoca	228	219	220	210	205	198
Juh	1 204	1 181	1 150	1 081	1 168	1 147
Ebből: anyajuh	864	844	828	821	839	836
Ló	68	65	77	74	77	76
Tyúkfélék	39 428	31 848	37 947	32 865	34 692	30 075
Ebből: tojó	12 005	12 571	10 764	11 743	10 268	12 077
liba	3 028	1 384	3 558	1 187	3 333	1 082
kacsa	5 547	5 813	5 294	4 436	4 520	4 242
pulyka	3 637	3 168	3 222	2 999	3 150	2 799

Forrás: KSH

17. táblázat: Magyarország teljes haltermelése

Megnevezés	tonna							
	Tógazdasági haltermelés		Intenzív üzemi haltermelés		Természetesvízi zsákmány		Összesen	
	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési
2009	19 927	13 027	2 066	1 798	6 364	6 098	28 357	20 923
2010	18 559	12 305	2 114	1 938	6 300	6 101	26 889	20 249
2011	20 250	14 281	2 336	2 067	6 569	6 361	29 155	22 709

Forrás: AKI Statisztikai Osztály, HAKI

18. táblázat: Becsült vadállomány

Megnevezés	ezer darab		
	2010	2011	2012
Gímszarvas	92,6	94,1	96,4
Dámszarvas	30,0	30,5	33,2
Őz	366,6	355,7	365,6
Muflon	11,0	11,5	12,3
Vaddisznó	106,7	105,8	109,8
Mezei nyúl	538,7	454,5	497,2
Fácán	761,7	612,8	678,8
Fogoly	32,4	24,8	22,8

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár

19. táblázat: **Vadállomány hasznosítás, teríték**

	ezer darab		
Megnevezés	2009	2010	2011
Gímszarvas	39,3	41,1	47,7
Dámszarvas	10,5	10,8	11,7
Őz	89,8	88,6	93,1
Muflon	3,1	3,4	3,5
Vaddisznó	111,2	112,4	128,9
Mezei nyúl	106,8	78,8	98,9
Fácán	377,7	306,5	375
Fogoly	3,8	2,2	2,2
Pénzügyi adatok (milliárd HUF)			
Bevétel	15,87	16,37	18,67
Összes kiadás	15,71	15,97	17,20
Ebből: mezőgazdasági vadkár	4,00	7,03	2,24
erdei vadkár	0,12	0,14	0,16
Eredmény	0,16	0,39	1,47

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár

20. táblázat: **Erdőterület, erdősültség**

	ezer hektár		
Megnevezés	2009	2010	2011
1. Földterület összesen	9 303	9 303	9303
2. Erdőgazdálkodás alá vont terület összesen ^{a)}	2 039	2 046	2 051
Ebből:			
Faállománnyal borított terület	1 913	1 922	1 928
Erdőgazdálkodás alá vont területekből:			
Állami tulajdonú erdők	1 062	1 063	1 064
Közösségi tulajdonú erdők	19	19	21
Magántulajdonú erdők	832	840	843
Erdősültség százalékban	20,6	20,7	20,7

^{a)} Megjegyzés: Az erdő művelési ágon kívül tartalmazza az utak vadlegelők stb. területét is.

Forrás: Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ Erdészeti Igazgatóság

21. táblázat: **A mezőgazdasági, vad-, erdőgazdálkodási és halászati társas vállalkozások jövedelem alakulása^{a)}**

Megnevezés	2009	2010	2011
Adózás előtti eredmény, millió HUF	35 853,7	49 757,5	137 091
Adózás előtti eredmény ezer HUF/hektár	9,7	10,7	33,2

^{a)} Adóbevallást készítő vállalkozások adatai alapján.

Forrás: NAV gyorsjelentés

22. táblázat: **Mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek külkereskedelme (éves adatok)**

Megnevezés	millió EUR		
	2010	2011	2012
Export	5 843	7 193	8 082
Import	3 711	4 446	4 472
Egyenleg	2 133	2 747	3 611

Forrás: AKI Statisztikai Osztály, KSH

23. táblázat: **Az élelmiszeripar fontosabb adatai**

Megnevezés	2009	2010	2011
Kibocsátás, millió HUF	2 249 415	2 236 178	2 548 121
Bruttó hozzáadott érték, millió HUF	657 136	598 721	626 928
Árbevétel, millió HUF	2 548 028	2 600 677	2 893 989
Foglalkoztatottak, fő	93 136	91 526	91 033

Forrás: NAV gyorsjelentés

24. táblázat: **Főbb élelmiszeripari szakágazatok árbevétele és eredménye**

millió HUF

Szakágazatok	Értékesítés nettó árbevétele			Adózás előtti eredmény		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Húsfeldolgozás, tartósítás	287 728	308 432	353 442	1 453	3 057	2 748
Baromfi-hús feldolgozása, tartósítás	253 347	235 003	268 065	-2 778	2 098	2 726
Hús-, baromfi-hús-készítmény gyártása	100 443	109 732	107 862	-960	3 291	-6 840
Gyümölcs, zöldség feldolgozás	257 244	217 579	208 266	6 789	4 522	92
Tejtermék gyártása	200 313	209 108	218 300	-2 886	-5 278	-6 636
Malomipari termék gyártása	111 243	97 354	113 928	-204	512	4 890
Haszonállat-eledel gyártása	147 214	173 128	184 820	2 430	3 492	5 498
Hobbiállat-eledel gyártása	68 707	69 289	71 128	3 042	5 636	-334
Tésztafélék gyártása	30 386	37 179	39 269	1 431	573	4 040
Sörgyártás	121 395	84 811	88 656	777	2 533	-644
Üdítőital gyártása	174 190	155 595	174 905	-3 019	2 254	2 252
Dohányipar	177 026	156 746	168 397	3 839	775	-913
Összes szakágazat	2 754 416	2 690 017	2 966 686	52 784	59 245	35 569

Forrás: NAV

V. Gyakran feltett kérdések

Ez a fejezetet nem állandó része az Agrárgazdasági Figyelőnek. Csak esetenként szerepeltetjük, ha olyan alapkérdések merülnek fel, amelyek igénylik a közszereplők és a laikus érdeklődők tárgyilagos tájékoztatását.

Mikorra várható a kárenyhítő juttatások kifizetése?

Március közepétől utalják a mezőgazdasági termelőknek a tavalyi kárenyhítő juttatást. Az új mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer két pilléren: a kibővített kárenyhítési rendszeren (I. pillér) és az üzleti alapú, de államilag támogatott biztosításon (II. pillér) nyugszik. A gazdák által „aszálpénzként” emlegetett juttatásról a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal intézkedik.

Az új kockázatkezelési rendszer I. pilléréhez ez évben mintegy 74 000 termelő csatlakozott mintegy 3,8 millió hektár területtel, ami az új konstrukció sikerét jelzi. A kockázatközösségben tag mezőgazdasági termelők által befizetett kárenyhítési hozzájárulás összege 4,15 milliárd forintba becsülhető, mely mintegy kétszerese az elmúlt évi termelői befizetésnek. Tekintettel arra, hogy az állam a központi költségvetésből a befizetett kárenyhítési hozzájárulások összegével azonos összeggel támogatja a rendszert, így a 2012-es kárenyhítési év után várhatóan 8,3 milliárd Ft lesz a kárenyhítésre felhasználható összeg, amely mintegy duplája a korábbi évek forrásösszegének.

A II. pillérben mintegy 650 millió forint támogatás kifizetését kezdte meg közel 1300 kérelmező részére. A fenti összeget azok az ügyfelek kapják, akiknek a támogatott konstrukciójú mezőgazdasági biztosítási szerződését és a biztosítási díj megfizetéséről szóló igazolását az MVH jóváhagyta. A támogatás mértéke a támogatott konstrukciójú biztosítási szerződések díjának 65 százaléka. A fennmaradó kérelmek lezárása és kifizetése 2013. első felében folyamatos.

Van jövője a magyar cukoriparnak?

Magyarország mára a korábbi 300-320 ezer tonna éves cukorfogyasztásnak csupán harmadát képes megtermelni. A hazai gazdaság a korábbi cukorexportálóból importra szoruló, kiszolgáltatott pozícióba került. A rendszerváltás idején még összesen 12 cukorgyár működött, mintegy 600 ezer tonna kapacitással. Mára az egyetlen megmaradt – külföldi tulajdonú – cukorgyár Kaposvárott működik. A privatizációs eljárások során tulajdont szerzett külföldi befektetők az évek folyamán a gyárakat bezárták, a termelést megszüntették.

Magyarország csak abban bízhat, hogy 2015 után is kap valamekkora uniós támogatást a cukoripar. A hatályos jogszabályok értelmében a jelenlegi európai uniós cukoripari rendtartás kvótaszabályozás és a cukortermelés támogatási rendszere 2017. október 1-jétől megszűnik. A cukorrépa-termelést és a kristálycukor-előállítást ezt követően a piaci viszonyok határozzák majd meg, és az európai cukortermelés valószínűleg versenyhátrányba kerül a jóval olcsóbb cukornád alapú cukortermeléssel szemben. Emiatt Európában a termelés a legversenyképesebb régiókra koncentrálódhat és Magyarország önelátása is csak abban az esetben lesz megvalósítható, ha erre az ágazat a jelenlegi kvótaszabályozás keretein belül megfelelő módon felkészül.

Az előző évekhez hasonlóan a tárca továbbra is törekszik az ágazat maximális támogatásának biztosítására. Az elmúlt évben az alábbi jogcímenek nyújtott a magyar cukortermelőknek támogatást:

- cukorrépa termelők nemzeti támogatására 2,8 milliárd forintot
- területalapú támogatáshoz kapcsolódó elkülönített cukortámogatásra 12,4 milliárd forintot
- cukoripar szerkezetátalakításának támogatására 1,84 milliárd forintot.

